

monteverdi

en zijn voorbeelden

zondag 20 november 2011
zondag 27 november 2011

Utrecht, Pieterskerk
Bilthoven, Opstandingskerk

uitvoerenden

Schütz Projectkoor

dirigent

Pieter Kramers

Sopraan

Femmy van den Bosch

Lide van Faassen

Joke Feddema

Rien Hagenaars

Leni Hordijk

Elze Mulder

Jeanine Ridder

Anneke van Steenwijk

Tenor

Joost van Berkel

Floris Blommaert

Frans Brandt

Han Groenendaal

Henk Jansen

Hans Ouwehand

Harry Uiterwijk

Mezzo

Bärbel Barendregt

Hellen van Gessel

Trudy Jansen

Titia Kortbeek

Bas

Anton Helmink

Marten Marra

Anton Otten

Pim Philipse

Fred van der Puijl

Dick Verburg

Alt

Ria Aalders

Liesbeth Kuipers

Wenda van der Linden

Elly Verbree

Rens Vermeulen

Els de Wijn

Solisten

Maria Goetze, *sopraan*

Kristen Witmer, *sopraan*

Benjamin Eastley, *tenor*

David van Lith, *tenor*

Basso Continuo

Jan Kaldewey, *gamba*

Wim Wijting, *orgel*

programma

Koor

Marc'Antonio Ingegneri (1547-1592)

Taquer le nostre muse

Claudio Monteverdi (1567-1643)

Baci soavi e cari (1587)

Luci serene e chiare (1603)

Solisten en Gamba

Claudio Monteverdi

Armato il cor d'adamantina fede (1638)

Dolcissimo uscignolo (1638)

Koor

Claudio Monteverdi

Lamento d'Arianna (1614)

Korte pauze

Gamba en Orgel

Girolamo Frescobaldi (1583-1643)

Canzona no. 2 per basso solo

Koor

Giovanni Gabrieli (1555-1643)

O Jesu mi dulcissime

Claudio Monteverdi

Missa a 4 voci da cappella (1641)

Kyrie en Agnus Dei

Koor en Basso Continuo

Claudio Monteverdi

Letania de Loreto (1620)

Koor, Solisten en Basso Continuo

Claudio Monteverdi

Magnificat SV 206 (1610)

toelichting

Meer dan wie ook markeert Claudio Monteverdi de overgang van de renaissance naar de barok. Kenmerkend is vooral dat de tekst weer de hoofdrol krijgt en bepalend wordt in de vorm van de compositie. Deze zogenaamde 'seconda prattica' staat tegenover de 'prima prattica', de polyfone componeerstijl met soms door elkaar lopende teksten. Niet voor niets was Monteverdi één van de belangrijkste pioniers van de opera in de vorm zoals wij die nu nog kennen, met als eerste de 'Orfeo' uit 1607. In het programma van vandaag proberen wij de ontwikkeling en sterke verscheidenheid in Monteverdi's werk te laten horen.

Vóór de pauze volgen we de lijn van de wereldlijke muziek, te beginnen met Monteverdi's leraar in Cremona, Marc'Antonio Ingegneri. We luisteren achtereenvolgens naar Ingegneri's madrigaal 'Taquer le nostre Muse', en daarna naar voorbeelden van Monteverdi's madrigalen uit zijn eerste, vierde, zesde en achtste boek, gepubliceerd in 1587, 1603, 1614, en 1638. In die reeks horen we de werkelijk enorme overgang van mooie, harmonisch ontwikkelde maar afstandelijke polyfonie naar uiterst dramatische tekstexpressie. De madrigalen waren Monteverdi's proeftuin: hier is de ontwikkeling van zijn componeerstijl door de jaren het best waar te nemen.

Als intermezzo klinkt een stuk voor gamba en orgel van Frescobaldi, ook een vernieuwer in diezelfde tijd.

Daarna belichten we in het tweede deel van het programma Monteverdi's kerkelijke composities. Die dateren voornamelijk van na 1614, toen hij werd aangesteld als maestro di cappella in de San Marco in Venetië. Om die reden beginnen we met een dubbelkorig motet van zijn illustere voorganger: Giovanni Gabrieli. Daarna klinken enkele delen uit Monteverdi's 4-stemmige mis. Dit werk, gepubliceerd in 1641, lijkt een anachronisme: het is een briljante compositie, geheel in de Palestrina-stijl gecomponeerd (prima prattica). De 'Letania de Loreto' (eerste publicatie in 1620) reflecteert veel meer de nieuwe stijl, met veel homofonie en tekstexpressie. Het 6-stemmige 'Magnificat' tenslotte is afgeleid van het Magnificat uit de 'Maria Vespers', het werk dat Monteverdi in 1610 schreef voor een sollicitatie in de Romeinse Sint Pieter. Dit Magnificat combineert korale grootsheid met virtuoze solodelen, en is daarmee een mooie afsluiting van het programma.

Venetie

Venetie was in tweede helft van zestiende eeuw een belangrijk centrum van orgelmuziek. Het hart van de Venetiaanse muziekcultuur was de San Marco, nauwelijks van Rome afhankelijk, maar wel van de Doge. De grootsheid van de stad werd vaak benadrukt. Ook was de positie van maestro di cappella van de San Marco met haar lange muzikale traditie de meest begeerlijke in het Italiaanse muziekleven van die tijd.

Marc'Antonio Ingegneri (1545-1592) vestigde zich omstreeks 1570 in Cremona en werd daar in 1581 benoemd tot maestro di cappella aan de Kathedraal. Deze functie bekleedde hij tot het einde van zijn leven. Hier gaf hij Monteverdi zijn eerste muzieklessen, wat sterk aan zijn bekendheid heeft bijgedragen. Ingegneri publiceerde missen, motetten, hymnen en andere kerkmuziek. Hierin vindt men de helderheid terug van Palestrina's werk. Deze was een gevolg van de beslissingen van het concilie van Trente (1545-1563), dat meer eenvoud in de kerkmuziek verlangde. De missen van Ingegneri zijn eenvoudig, kort en naar verhouding homofoon. Zijn madrigalen (in 8 bundels) neigen tot een conservatieve stijl, in tegenstelling tot de ontwikkelingen in die tijd bij andere componisten die meer experimenteerden met chromatiek en tekstuitbeelding, zoals ook zijn leraar Cipriano de Rore.

Giovanni Gabrieli (1555-1612) kreeg zijn eerste muzieklessen van zijn oom, de componist Andrea Gabrieli. Tot omstreeks 1579 studeerde hij evenals zijn oom bij Orlando di Lasso in München. Na in 1584 in Venetie te zijn teruggekeerd werd hij 'eerste' organist aan de San Marco, en een jaar later ook 'eerste' componist. Zijn ster rees toen hij daarnaast de positie van organist bij de Scuola di San Rocco aanvaardde. Verschillende innovaties worden aan hem toegeschreven: aanduidingen voor de dynamiek, specifiek genoteerde instrumentaties, en muziek voor meerdere ruimtelijk gescheiden groepen. Dat laatste werd geïnspireerd door de ongebruikelijke binnenarchitectuur van de San Marco, waarbij koren of instrumentale groepen tegenover elkaar in de ommegangen worden geplaatst en zo een vraag-antwoord spel konden laten klinken. Dit idee van 'chori spezzati' leefde al bij Adriaan Willaert (1485-1562).

Gabrieli's eerste motetten dateren van 1587, en tonen nog de invloed van zijn oom Andrea in het gebruik van dialoog en echo effecten. Rond 1605, toen Monteverdi zijn vijfde boek madrigalen publiceerde, kregen de composities van Gabrieli een meer homofone stijl. Ook aan de instrumentale muziek leverde hij een belangrijke bijdrage met zijn sonates en canzones.

Gabrieli werd een van de meest bekende componisten van Europa. Via zijn leerlingen, waaronder Heinrich Schütz, werd zijn vroege barokstijl en meerkorigheid verspreid over andere landen, met name Duitsland.

Claudio Monteverdi (1567-1643) werd in Cremona geboren als zoon van een arts/apotheker, en kreeg daar zijn eerste muzieklessen van Marc'Antonio Ingegneri. In 1590 kwam Monteverdi in dienst bij hertog Vincenzo Gonzaga van Mantova, waar hij in 1602 de leiding kreeg over de hertogelijke kapel. Zijn vrouw, de zangeres Claudia Cattaneo, overleed er in 1607. In 1613 volgde hij Giovanni Gabrieli op als maestro di cappella aan de San Marco in Venetië, een belangrijke functie die hij tot zijn dood in 1643 vervulde. Hij ontving in het jaar 1632 de priesterwijdingen, volgens de veronderstellingen ingegeven door eenzaamheid. In zijn eerste vijf madrigaalboeken uit 1587, 1590, 1592, 1603, en 1605, demonstreert hij een perfecte beheersing van de laat-zestiende eeuwse madrigaaltechniek: de soepele combinatie van homofone en contrapuntische stemvoering, en daarnaast nauwgezette tekstuitbeeldingen en vrijheden in het gebruik van expressieve harmonieën en dissonanten. Deze muziek heeft reeds de kenmerken van de nieuwe stijl van de zeventiende eeuw. De motieven zijn niet melodisch, maar declamatorisch. Hij schrijft dissonanten en versieringen uit, die voordien werden geïmproviseerd. Hij wil in toenemende mate de betekenis en gevoelswaarde van de tekst met harmonische middelen overbrengen. In een brief uit 1605, als antwoord op kritiek op deze manier van componeren, gebruikte Monteverdi de termen *prima en seconda prattica*, voor het onderscheid tussen de oude polyfone stijl en de nieuwe benadering waarbij de tekstexpressie centraal staat en er van nieuwe technieken gebruik wordt gemaakt.

De opera *Arianna* werd in 1608 geschreven in opdracht van de hertog van Mantua. De muziek ervan is verloren gegaan, wel resten nog enkele fragmenten en de beroemde klaagzang van Arianna, een solo-aria. Dit stuk in een rijke recitatiefstijl werd in de zestiende eeuw alomtewees bewonderd als een der beste voorbeelden van expressieve monodie. Later, in 1614, bewerkte Monteverdi de klaagzang tot een vijfstemmig madrigaal.

Verreweg de meeste van zijn kerkmuziek schreef Monteverdi in zijn Venetiaanse periode, veel hiervan is opgenomen in de bundel *'Selva Morale e Spirituale'* en *'messa a quattor voci e salmi'* gepubliceerd in 1641 en 1649.

Girolamo Frescobaldi (1583-1643) was een van de meest belangrijke componisten van klaviermuziek in de late renaissance en vroege barok. Als wonderkind studeerde hij bij Luzzasco Luzzaschi, een bekende componist van madrigalen en organist aan het hof van de familie d'Este, maar hij werd ook beïnvloed door veel andere componisten. Frescobaldi won snel erkenning en verwierf patronage van belangrijke edelen. In die tijd bezochten belangrijke musici zijn woonplaats Ferrara, waaronder Monteverdi. In 1607 werd hij in Rome organist in de Santa Maria in Trastevere. Van 1608 tot zijn dood in 1643 was Frescobaldi, met een onderbreking van 6 jaar, organist van de Sint Pieter.

Frescobaldi componeerde twee soorten canzona's: de variatiecanzona met transformaties van een enkel thema in opeenvolgende delen, en canzona's met contrastende delen met elk een eigen thema. De canzona nr. 2 voor solo-bas is van de laatste soort, en bestaat uit korte deeltjes met elk een eigen thema. Frescobaldi's uitgegeven muziek vond wijde verspreiding en beïnvloedde o.a. Johann Jakob Froberger, Johann Sebastian Bach en Henry Purcell.

tekst

Taquer le nostre muse

Taquer le nostre muse,
meste del, duol confuse,
quando Febo, il lor dio,
per gir al l'Orsa quindi si partio.

Ora è venuto il giorno
del caro e desiato suo ritorno:
Liete e festose il canto
ripiiglian altrettanto,

Siede egl'in mezz'il coro,
E, dolci e grave intanto,
molz' i concetti e temprà il canto loro;

e del suo nome, ch'ode
con le note sonar,
s'allegria e gode.

Baci soavi e cari

Baci soavi e cari,
cibi della mia vita,
ch'or m'involate or mi rendete il core;
per voi convien ch'impari
com'un alma rapita,
non senta il duol di morte e pur si more.
Quanto ha di dolce Amore,
perché sempr'io vi baci,
o dolcissime rose,
in voi tutto ripose;
e s'io potessi ai vostri dolci baci
la mia vita finire,
o che dolce morire.

Onze muzen zwijgen
weemoedig door verwarde smart
wanneer Phoebus, hun god,
al cirkelend richting Grote Beer verdwijnt.

Nu is de dag gekomen
van zijn geliefde en gewenste terugkeer:
dan herneemt zich het vrolijke en
feestelijke gezang,

Dan bevindt hij zich midden in het koor
en, tegelijkertijd zoet en ernstig,
vermengt hij de samenklanken en ver-
sterkt hun gezang

En door zijn naam die men
met de noten
hoort klinken.

Lieve zachte kussen,
voedsel van mijn leven,
die mij nu eens dit hart stelen en dan
weer terugschikken; zij moeten mij
leren hoe een weggerukte ziel
bij 't sterven toch de stervenspijn niet voelt.
Hoe zoet is toch de liefde,
Daarom zou ik je altijd willen kussen,
o allerzoetste rode lippen,
met jullie komt alles tot rust.
O kon ik maar bij het zoete kussen
mijn leven tot staan brengen:
hoe zoet zou dan 't sterven zijn.

Luci serene e chiare

Luci serene e chiare,
voi m'incendete, voi;
ma prov' il core, nell' incendio diletto,
non dolore.

Dolci parole e care,
voi mi ferite, voi;
ma prov' il petto,
non dolor ne la piaga,
ma diletto.

O miracol d'amore!
Alma ch'è tutta foco e tutta sangue,
Si strugge e non si duol,
mor'e non langue.

dichter: Ridolfo Arlotti

Armato il cor

Armato il cor d'adamantina fede,
nell'amoso Regno a militar ne
vegno.

Contrasterò col Ciel e con la sorte
pugnerò con la morte
ch'intrepido guerriero
Se Vittoria non ho
Vita non chero

dichter: Rinuccini

Felicità d'usignolo

Dolcissimo uscignolo
Tu chiami la tua cara compagnia
Cantando vieni anima mia
A me canto non vale
E non ho come tu da volar ale
O felice augeletto
Come nel tuo diletto
Ti ricompensa ben l'alma natura
se ti negò saper
ti diè ventura

dichter: Guarini

Serene en heldere ogen,
jullie zetten me in vuur en vlam:
maar mijn hart moet vreugde,
geen smart voelen in het vuur.
Zoete en heldere woorden,
jullie verwonden mij:
maar mijn borst moet
geen pijn voelen van de littekens,
maar plezier.
O, wonder van de liefde!
De ziel die een en al vuur en pijn is,
smelt, maar voelt geen smart,
sterft, maar kwijnt niet weg.

Mijn hart gewapend met onwrikbaar
geloof, betreed ik het Rijk der Liefde
om de strijd aan te gaan.
Ik zal me verzetten tegen Hemel en lot;
ik zal strijden tegen de dood;
en, wanneer ik als een onverschrokken
strijder de Overwinning niet behaal,
verlang ik niet te leven.

Zoete nachtegaal ,
jij roept je lieve gezellin
al zingend: kom, kom mijn ziel.
Mij dient zang tot niets en ik heb niet,
zoals jij, vleugels om te vliegen.
O gelukkig vogeltje!
Als het ware voor je plezier
heeft moeder natuur je zeer beloond:
al heeft ze je verstand geweigerd,
ze heeft je een gelukkig lot toebedacht.

Lamento d'Arianna

I
Lasciate mi morire
e chi volete voi che mi conforte
in così dura sorte,
in così gran martire?
lasciate mi morire, lasciatemi morire!

II
Teseo, o Teseo mio
si che mio ti vo' dir, che mio pur sei
benchè t'involi, ah! crudo!
a gli occhi miei;
Volgiti Teseo mio,
Volgiti Teseo – o Dio!
volgiti indietro a rimirar colei
che lasciato ha per te la Patria
e il regno,
E in queste arene ancora
cibo di fere dispietate e crude
lascierà l'ossa ignude

O Teseo, o Teseo mio
se tu sapessi, o dio
se tu sapessi, ohimè!
come s'affanna la povera Arianna
forse, forse pentito
rivolgeresti ancor la prora al lito.
Ma con l'aure serene
tu tene vai felice et
io qui piango;
a te prepara Atene
liete pompe superbe
ed io rimango
cibo di fere in solitarie arene.
Tu l'uno e l'altro tuo vecchio parente
stringerai lieto
ed io più non vedrovi
o madre o padre mio

Laat mij sterven.
Wie zou mij kunnen troosten
in zo'n bitter lot,
in zo'n groot lijden?
Laat mij sterven.

O Theseus, o mijn Theseus,
ik wil je zeggen dat je mij toebehoort,
hoewel je, wreedaard,
mijn ogen ontvlucht.
Keer terug, mijn Theseus,
keer terug, o god,
keer terug om te aanschouwen haar,
die voor jou vaderland en koninkrijk
heeft verlaten en op dit strand,
ten prooi aan mededogenloos wrede
dieren, slechts haar ontvleesde botten
zal achterlaten.

O Theseus, o Theseus,
als je wist, mijn God,
als je wist hoe vreselijk
de arme Ariadne lijdt,
dan zou je misschien berouw krijgen
en opnieuw koers zetten
naar deze kust.
Maar opgelucht vaar je weg onder de
heldere hemel, en ik zit hier in tranen.
Jou bereidt Athene
een feestelijk onthaal,
en ik blijf, ten prooi aan wilde dieren
op deze verlaten stranden.
Jij zult hartelijk worden omhelsd
door je bejaarde ouders,
maar ik zal noch
mijn moeder noch mijn vader weerzien.

III

Dove dove è la fede
che tanto me giuravi?
così ne l'alta sede
tu mi ripon de gl'avi
Son queste le corone
onde m'adorni il crine?
Questi gli scettri sono
queste le gemme e gl'ori?
Lasciarmi in abbandono
A fera che mi
stracci mi divori?

Ah Teseo, Ah Teseo mio
lascierai tu morire in van piangendo,
in van gridando aita
la misera Arianna
ch'a te fidossi e ti die'
gloria e vita?

IV

Ahi che non pur risponde
Ahi che più d'aspe è sordo a miei
lamenti
O nemi, o turbi, o venti
sommergetelo voi dentro a quell'onde
Correte orchi e balene
e de le membra immonde
empiete le voragini profonde –
Che parlo, ahi, che vaneggio?
misera, ohimè!
che chieggio?
O Teseo, o Teseo mio
Non son quell'io che i ferì detti sciolse;
parlò l'affanno mio, parlò il dolore,
parlò la lingua sì,
ma non già il core

Waar is de trouw
die je me zo plechtig hebt gezworen?
Is dit de voorouderlijke troon
die je me beloofd hebt?
Zijn dit de kronen
waarmee je mijn hoofd tooit?
Zijn dit de scepters,
de juwelen, en de gouden sieraden?
Laat je me zo achter, uitgeleverd aan
de wilde dieren die me verscheuren en
verslinden?

Ach Theseus, ach mijn Theseus,
laat je haar sterven
vergeefs huilend en om hulp roepend,
de ongelukkige Ariadne, die in jou
vertrouwde, en die jou haar eer en
leven gaf?

Ach, hij antwoordt niet eens.
Ach, hij is dover dan een slang voor
mijn klacht.
Wolken, stormen en winden,
laat hem in deze golven ten onder gaan.
Snel toe, zeemonsters en walvissen,
en vul de gapende afgrond met
dit onteerde lichaam.
Wat zeg ik, ach, waar heb ik het over?
Och, ik ellendige, wat vraag ik?

O Theseus, o mijn Theseus,
ik ben mezelf niet dat ik je zo beschimp;
mijn ontredde sprak, en mijn verdriet,
mijn tong sprak, inderdaad,
maar niet mijn hart.

dichter: Rinuccini

O Jesu mi dulcissime

O Jesu mi dulcissime,
adoro te in stabulo commorantem.
O puer dilectissime,
adoro te in praesepio jacentem.
O Christe, rex piissime,
adoramus te
in faeno cubantem, in coelo fulgentem.
O mira Dei pietas!
O singularis charitas!
Christus datus est, Jesus natus est;
datus est a Patre,
natus est de virgine matre.
O divina ergo proles,
te colimus hic homines,
ut veneremur coelites.

O mijn allerliefste Jesus,
ik aanbid u die in een stal verblijft.
O allerdierbaarst kind,
ik aanbid u die in een kribbe ligt.
O Christus, allervroomste koning,
wij aanbidden u
die ligt in stro, en straalt aan de hemel.
O wonderbare barmhartigheid van God!
O buitengewone liefde!
Christus is gegeven, Jesus is geboren;
geschonken door de Vader,
geboren uit de moeder maagd.
O goddelijk kind,
wij mensen verzorgen u hier,
zoals wij de hemelingen vereren.

Messa a 4 voci da cappella

Kyrie eleison
Christe eleison
Kyrie eleison

Agnus dei,
qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.

Heer, ontferm u,
Christus, ontferm u,
Heer, ontferm u.

Lam Gods,
dat wegneemt de zonden der wereld,
ontferm U over ons.

Letania de Loreto

Kyrie eleison,
Christe eleison,
Kyrie eleison.
Christe audi nos.
Christe exaudi nos.

Pater de coelis, miserere nobis.
Fili redemptor mundi Deus,
miserere nobis.
Spiritus Sanctus Deus, miserere nobis.
Sancta Trinitas, unus Deus, miserere
nobis.

Sancta Maria, ora pro nobis.
Sancta Dei genitrix, ora pro nobis.
Sancta virgo virginum, ora pro nobis.
Mater Christi, ora pro nobis.
Mater divinae gratiae, ora pro nobis.
Mater purissima, ora pro nobis.
Mater castissima, ora pro nobis.
Mater inviolata, ora pro nobis.
Mater intemerata, ora pro nobis.
Mater amabilis, ora pro nobis.
Mater admirabilis, ora pro nobis.
Mater Creatoris, ora pro nobis.
Mater Salvatoris, ora pro nobis.

Virgo prudentissima, ora pro nobis.
Virgo veneranda, ora pro nobis.
Virgo praedicanda, ora pro nobis.
Virgo potens, ora pro nobis.
Virgo clemens, ora pro nobis.
Virgo fidelis, ora pro nobis.

Heer, ontferm u,
Christus, ontferm u,
Heer, ontferm u.
Christus, hoor ons.
Christus, verhoor ons.

Hemelse Vader, God,
God Zoon,
Verlosser van de wereld,
Heilige geest, God,
Heilige Drieëenheid, enige God, heb
erbarmen met ons.

Heilige Maria,
Heilige moeder van God,
Heilige maagd der maagden,
Moeder van Christus,
Moeder van de goddelijke genade,
Allerreinste moeder,
Zeer kuise moeder,
Maagdelijke moeder,
Onbevleete moeder,
Beminnelijke moeder,
Bewonderenswaardige moeder,
Moeder van de Schepper,
Moeder van onze redder, bid voor ons.

Zeer wijze maagd,
Eerbiedwaardige maagd,
Lofwaardige maagd,
Machtige maagd,
Goedertieren maagd,
Getrouwe maagd, bid voor ons.

Speculum justitiae, ora pro nobis.
Sedes sapientiae, ora pro nobis.
Causa nostrae laetitiae, ora pro nobis.
Vas spirituale, ora pro nobis.
Vas honorabile, ora pro nobis.
Vas insigne devotionis, ora pro nobis.

Rosa mystica, ora pro nobis.
Turris Davidica, ora pro nobis.
Turris eburnea, ora pro nobis.
Domus aurea, ora pro nobis.
Foederis arca, ora pro nobis.
Janua caeli, ora pro nobis.
Stella matutina, ora pro nobis.
Salus infirmorum, ora pro nobis.
Refugium peccatorum,
consolatrix afflictorum,
auxilium Christianorum, ora pro nobis.

Regina Angelorum, ora pro nobis.
Regina Patriarcharum, ora pro nobis.
Regina Prophetarum, ora pro nobis.
Regina Apostolorum, ora pro nobis.
Regina Martyrum, ora pro nobis.
Regina Confessorum, ora pro nobis.
Regina Virginum, ora pro nobis.
Regina Sanctorum omnium, ora pro nobis.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
parce nobis, Domine.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
exaudi nos, Domine.
Agnus dei, qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.

Spiegel van gerechtigheid,
Zetel van wijsheid,
Oorzaak van onze blijdschap,
Begeesterd vat,
Eerbiedwaardig vat,
Heerlijk vat van godsvrucht, bid voor ons.

Mystieke roos,
Toren van David,
Ivoren toren,
Gouden huis,
Ark van het verbond,
Deur van de hemel,
Morgenster,
Heil van de zieken,
Toevlucht van de zondaars,
Troosteres van de bedroefden,
Hulp van de christenen, bid voor ons.

Koningin van de engelen,
Koningin van de aartsvaders,
Koningin van de profeten,
Koningin van de apostelen,
Koningin van de martelaren,
Koningin van de gelovigen,
Koningin van de maagden,
Koningin van alle heiligen, bid voor ons.

Lam Gods, dat de zonden der wereld
wegneemt, spaar ons, Heer.
Lam Gods, dat de zonden der wereld
wegneemt, verhoor ons, Heer.
Lam Gods dat de zonden der wereld
wegneemt, heb medelijden met ons.

Magnificat

Magnificat, anima mea Dominum,
Et exultavit spiritus meus:
in Deo salutare meo.

Quia respexit humilitatem ancillae suae:
Ecce enim ex hoc beatam
me dicent omnes generationes.

Quia fecit mihi magna qui potens est:
et sanctum nomen eius.

Et misericordia eius a progenie in pro-
genies: timentibus eum.

Fecit potentiam in brachio suo:
dispersit superbos mente cordis sui.

Deposuit potentes de sede:
et exaltavit humiles.

Esurientes implevit bonis:
et divites dimisit inanes.

Suscepit Israel puerum suum:
recordatus misericordiae suae.

Sicut locutus est ad Patres nostros,
Abraham, et semini eius in secula.

Gloria Patri et Filio, et Spiritui sancto.

Sicut erat in principio et nunc et sem-
per et in secula seculorum.
Amen

Met heel mijn hart roem ik de Heer,
Met al mijn adem juich ik om God,
mijn redder.

Want Hij heeft omgezien naar zijn
dienares in haar geringheid, voortaan
prijzen alle generaties mij gelukkig;

want grote dingen heeft de Machtige
met mij gedaan: Heilig is zijn naam.

Barmhartig is Hij, iedere generatie
weer, voor wie Hem eerbiedigen.

Hij heeft de kracht van zijn arm ge-
toond: wie zich verheven waanden,
heeft Hij uiteengeslagen.

Machthebbers heeft Hij van hun troon
gehaald: geringen gaf Hij een hoge
plaats.

Hongerigen overlaadde Hij met het
beste: rijken heeft Hij met lege handen
weggestuurd.

Hij heeft het opgenomen voor Israel:
zijn knecht, indachtig de barmhartigheid.

Die Hij, zoals aan onze vaders toege-
zegd, bewijzen wil aan Abraham en zijn
nageslacht, voor eeuwig.

Eer aan de Vader en de Zoon, en de
Heilige geest.

Zoals het was in het begin en nu en
altijd, in de eeuwen de eeuwen.
Amen

Het **Schütz Projectkoor** te Bilthoven is in 2000 opgericht op initiatief van enkele toenmalige medewerkers van het RIVM. De vaste kern van het koor bestaat uit ongeveer 20 personen. Doorgaans wordt per project een auditie gehouden om het koor te completeren tot 25 à 30 personen. Er wordt ca. 3 maanden aan een programma gewerkt. Elk project sluit af met een concert in Utrecht (meestal de Pieterskerk) en één of twee in de regio. Het koor startte zijn eerste project vanuit de wens om de 'Musikalishe Exequien' van Heinrich Schütz uit te voeren, waarvan het koor zijn naam ontleent. Ieder jaar wordt een thema gekozen. Zo was in 2005 het thema Nederlands-Franse muziek, in 2006 het 'Requiem' van Benedetto Marcello - in Nederland niet eerder ten gehore gebracht - en in 2007 oude en moderne Franse muziek waarmee ook een concertreis naar Letland werd gemaakt. In datzelfde jaar 2007 zong het koor Spaanse en Braziliaanse muziek uit de laatste vijf eeuwen. Samen met het Zeister Kamerkoor werd in 2008 de dubbelkorige mis van Marc-Antoine Charpentier uitgevoerd. Voor het 2009-project werd gekozen voor een repertoire gebaseerd op teksten van Shakespeare, met composities vanaf de 16e eeuw tot in de 20e eeuw. Vorig jaar bestond het Schütz Projectkoor 10 jaar. Bij deze feestelijke gelegenheid werd een Mozart programma samengesteld, en voerde het koor samen met het UMA Kamerorkest onder andere de 'Grote Mis in c klein' uit.

Het Schütz Projectkoor in 2011

De dirigent **Pieter Kramers** was één van de drie initiatiefnemers van het eerste project in 2000 en leidt het Schütz Projectkoor Bilthoven nu voor de elfde keer. Vanaf 1987 heeft hij verschillende opleidingen en cursussen koordirectie gevolgd bij de SNK in Utrecht, later Unisono. Ook nam hij twee keer deel aan de Kurt Thomas Cursus voor koordirigenten. Naast zijn dagelijkse werk bij het RIVM te Bilthoven is hij van 1980 tot 1998 dirigent geweest van het kamerkoor Thaletas, en van 1996 tot 2005 van het Doorns Kamerkoor. Van 1998 tot 2008 was hij dirigent van het RIVM-koor, nu PV-chantez, dat hoofdzakelijk lichte muziek zingt. Sinds 2000 leidt hij jaarlijks, samen met zijn zus Pauline van Hulst, de door de Vereniging voor Huismuziek georganiseerde weekeinden voor dubbelkoor, en sinds 2009 de Clarionetten Capel, een ensemble van 12 solo-klarinetten.

Maria Goetze, sopraan, begon al op jonge leeftijd met zingen bij het Nationaal Kinder- en Jeugdkoor. Daarna studeerde zij klassieke zang aan het conservatorium van Rotterdam en Duitse taal- en letterkunde aan de Universiteit van Utrecht. Maria treedt regelmatig op als soliste. Recentelijk werkte zij o.a. mee aan uitvoeringen van de 'Musikalische Exequien' van Schütz, 'Dido and Aeneas' van Purcell, het 'Stabat Mater' van Pergolesi, het 'Utrecht Te Deum' van Händel en de 'Messe à huit voix' van Charpentier. Daarnaast is Maria lid van verschillende professionele kamerkoren en ensembles. Ze is o.a. regelmatig te horen bij het Laurens Collegium Rotterdam, de Capella Isalana, het ASKO Kamerkoor (hedendaagse muziek) en de Cantores Martini, het solistenensemble van de Domkerk in Utrecht. Sinds december 2010 is ze bovendien als invaller verbonden aan het succesvolle ensemble Wishful Singing, dat reeds verschillende prijzen won in binnen- en buitenland. Naast haar bezigheden als uitvoerend musicus, is Maria werkzaam bij de Stichting Vocaal Talent Nederland als lesplaatsdocente van het Nationaal Kinderkoor.

Kristen Witmer, sopraan, begon haar muzikale studie met zang en piano op achtjarige leeftijd, en op haar vijftiende studeerde ze harmonieleer bij Masato Suzuki. In 2009 studeerde ze af aan de Tokyo University of the Arts (klassieke en barokke zang.) Buiten school studeerde ze tevens middeleeuwse en renaissance muziek. Daarnaast nam ze deel aan masterclasses van Peter Kooij, Robin Blaze, Gerd Türk, Masaaki Suzuki en Konrad Richter. Kristen zingt bij het Bach Collegium Japan o.l.v. Masaaki Suzuki sinds 2009. Momenteel studeert ze Oude Muziek bij Lenie van den Heuvel, Peter Kooij, Michael Chance en Jill Feldman aan het Koninklijk Conservatorium te Den Haag. Kristen treedt op als solist in o.a. 'Maria Vespers' van Monteverdi, Bach's 'Matthäus-Passion', 'Magnificat', 'Hohe Messe' en cantates.

Benjamin Eastley, tenor, rondde onlangs zijn bachelor opleiding aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag af, waar hij vroeg-klassieke zang studeerde bij Michael Chance, Peter Kooij en Jill Feldman. Afgelopen september is hij begonnen aan zijn masteropleiding. Voor hij aan zijn studie in Nederland begon was hij werkzaam als natuurkundig onderzoeker aan het Imperial College London, waar hij eerder ook studeerde. In zijn Londense tijd zong hij met het Royal College of Music in projecten met Peter Schreier ('Kerst Oratorium' en de 'Mis in b klein' van Bach) en Sir Charles Mackerras ('Grote Mis in c klein' van Mozart), terwijl hij daarnaast werkte met diverse ensembles in Oxford, waaronder het Exeter College Chapel Choir. Hij heeft bij het Koninklijk Conservatorium samengewerkt in verscheidene projecten met muziek van Bach, Charpentier en Purcell. Buiten Den Haag was hij betrokken bij 'Desert Music' van Steve Reich in Rotterdam, en de wereld premiere van een nieuw ontdekt middeleeuws manuscript in Ascoli Piceno (Italië) en zeer onlangs twee uitvoeringen van het 'Richafort Requiem' in Duitsland.

De tenor **David van Lith** is reeds vanaf zijn negende jaar actief bezig met muziek. Hij heeft ruim zeven jaar als jongenssopraan gesoleerd bij het Haags Matrozenkoor en kwam via dit koor op vijftienjarige leeftijd op de jong-talent-afdeling van het Koninklijk Conservatorium te Den Haag. In 2007 heeft hij zijn bevoegdheid muzikdocent behaald met als bijvakken zang, liedbegeleiding, koordirectie, arrangeren en componeren. Hierna studeerde David hoofdvak Zang Klassiek aan het Koninklijk Conservatorium bij Barbara Pearson en Kees Jan de Koning. Dit jaar rondde hij die opleiding af met zijn bachelor diploma. Momenteel heeft hij les van Marcel Beekman.

David heeft een veelzijdig repertoire met muziek uit de 16e eeuw tot heden. Naast zijn puur solistisch optreden wordt hij projectmatig ingehuurd door Stichting Vocaal ensemble AdHoc en is hij lid van het Bachkoor Holland dat samen met het Concertgebouw Kamerorkest werken van J.S. Bach uitvoert. In januari 2011 nam hij deel aan het project 'Meesters en Gezel' met het Nederlands Kamerkoor onder leiding van Kaspars Putnins. Daarnaast is David de laatste 5 jaar actief bezig met koordirectie en stemcoaching.

Jan Kaldewey studeerde viola da gamba aan het Utrechts Conservatorium bij Anneke Pols en volgde lessen bij Mieneke van der Velden en Paolo Pandolfo. Hij wordt als gambist regelmatig voor projecten gevraagd, maakt deel uit van het Bijlmerconsort (gambaconsort) en van 'Kooij en consorten', en heeft een lespraktijk in Houten. Hij bespeelt een kopie van een basse de viole à sept cordes van de 18e-eeuwse Franse gambabouwer Romain Berori Cheron, in 1995 gebouwd door de Italiaanse bouwer Marco Ternovec.

Wim Wijting werd geboren in Apeldoorn in 1972. Op zijn negende kreeg hij zijn eerste orgellessen. Gedurende zijn studie scheikunde in Utrecht werd hij lid van het Utrechts Studenten Koor en Orkest. Daar speelde hij de continuo partijen in onder andere Bach's 'Matthäus-Passion', 'Johannes-Passion' en 'Hohe Messe'. Ook in andere ensembles, zoals het Arezzo Ensemble en het Dudok Ensemble heeft hij zich verdienstelijk gemaakt als organist. In 2007 volgde hij, samen met Jan Paul de Leeuw, Gert Oost op als vaste organist van de Utrechtse Bachcantatediensten.

Na een promotie-onderzoek in de fysische chemie te Wageningen en post-docs in Eindhoven en Paderborn (Duitsland) besloot hij zich te bekwamen als orgel- en klavecimbelstemmer. In dienst bij Henk Klop heeft hij hier veel over geleerd.

A handwritten signature in black ink, reading 'Wim Wijting'. The script is fluid and cursive, with a prominent dot at the end of the final letter.

Colofon
schilderij omslag
Hellen van Gessel
ontwerp & vormgeving
Hellen van Gessel

samenstelling tekst
Rien Hagnaars
Pieter Kramers

drukwerk
Imago Printservice Utrecht